

GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACTIUNEA ȘI ADMINISTRATIUNEA:
BRAȘOVU, piața mare Nr. 22.

„GAZETA“ IESE ÎN FIECARE ZI.

Pe unu an 12 fior., pe șese luni 6 fior., pe trei luni 3 fior.

România și strălucitate:

Pe an 40 fr., pe șese luni 20 fr., pe trei luni 10 franci.

SE PNUMERĂ:

la poște, la librării și pe la dd. corespondenți.

ANUNCIURILE:

O seriă garmondă 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Sortorii nefrancați nu se primesc. — Manuscripte nu se retrămit.

Nr. 199.

Sâmbătă 7 (19) Septemvre.

1885.

Brașov, 6 (18) Septemvre 1885.

Foile maghiare se folosesc de proclamația anonimă din Ploiesci, spre a atîta și a sumuța și îndoiță forța organele puterii publice în contra Românilor cu carte și a pressei române din statul ungar.

La ce vomu avé se ne mai așteptăm acum când le vine în ajutoru teroriștilor unguři și guvernul român, care a început cu espulsiunile politice a Românilor transilvăneni, în stilu mare? Nu cumva s'au spăriat ministrii români de articolul celu amenniștoru alu organului d-lui Tisza?

Maghiarii înșiși n'au cređutū posibilū unu asemenea lucru, n'au cređutū că ar fi în stare guvernul român să mērgă până a se face gendarmul d-lui Tisza. Și dovada că n'au cređutū este articolul de mai josu celu reproducemū din „Egyetértés“ nr. 255 dela 17 Septemvre.

Acestū articolū, căruia nu vomu rămāné dator cu rēspunsulū, ne mai aratā la ce ne mai putem aștepta decā teroriștii noștri voru mai întēmpinā multe asemenea încuragiāri. Eatā articolulū:

„Inceputulū inceputului.“

„S'a începutū funcțiunea autorităților în contra agitatorilor romāni. Proclamația, ce a espāndit'ō în primele zile ale lunei acesteia „România Irredentă“, a deschisū în cele din urmă ochii cătorva funcționari publici. Cāți-va popi și învățatori valahi agitatori suntū puși deja la rēcōre în comitatele din părțile ardelene și și în părțile sudice se cautā acum rēspānditorii proclamației.

Decā este organizatā „România Irredentă“ în Ungaria, séu în România, séu în Rusia: acēsta nu o scimū. Cumcā o mulțime de diariști, o mulțime de preoți și învățatori la noi și o mulțime de publiciști în România agitā neînfrēnatū, cu pasiunea cea mai inverșunată, în contra Ungariei și îmbārbățēzā pe poporul românū la rēscōlā, tăciunāriā, la întrebuiņarea dinamitei, la asasinatū, la rupere și tălhārii: acēsta rezultā cu siguritate din acea renumitā proclamația și din articuli ce dienicū aparū în diarele romāne din Ungaria și din România. Decā nu s'ar afla înainte nōstrā acești articuli: amū fi aplecați a considera acea proclamația de unū pamfletū alū fanaticilor și bețivilorū studenți din Bucuresci.

Lucrulū e dērā seriosū. Seriosū pentru aceea că acēstā mișelēscā muncā se face sub aripile apērātore ale guvernului Romāniei, e seriosā pentru aceea, fiindcā guvernul Tisza n'are nici sēmțulū de datoriā, nici curagiulū moralū, nici desulū patriotismū spre a împedecā radicalū acēstā lucrare și spre a o termina scurtū cu muncitorii.

Inainte cu câteva zile fōia oficiōsā a guvernului ameniņā România din cauza agitațiunilor ce se facū contra nōstrā. E caracteristicā acēstā ameniņare, pentru că este o probā despre lāudāroșia gōlā a lui Tisza Kalman.

Guvernul Romāniei adecā ar putē se rēspāndā cu totū dreptulū, decā i s'ar adresa în priviņā acēsta o întrebare diplomaticā, că decā în Ungaria se nasce vre-unū rēu: sē-lū lecuiascā guvernulū maghiarū și sē nu pretindā ca guvernulū românū sē facā serviciu de gendarmū în interesulū păcii interioare a Ungariei. Decā guvernulū românū ar đice acēsta: ar avé dreptate. Dēr Tisza Kalman nu acie, nu cutēzā sē lucreze și voescē sē mulțāmēscā opiniunea publicā maghiarā iritatā acum cu articuli prin diare, ér mai târđiu, când se va aduna parlamentulū, cu o mulțime de frase.

Agitatorii romāni voescū sē facā din Tran-

silvania așa ceva pe sēma Ungariei, cum a făcutū Irlanda pe sēma Angliei. Voescū sē nutrēscā necurmatū foculū revoluțiunei sociale și politice spre a nimicū legăturile interioare ale statului.

Irlanda a fostū odatā de sine stătātore. Anglia i-a călcatū în piciorē independența. Poporulū iricū a fostū odiniōrā avutū și Anglesii i-au răpitū avuția. Irlanda a posedatū odiniōrā o constituțiune naționalā și Anglia a nimicitū acēstā constituțiune. Poporulū irlandesū s'a bucuratū de independența bisericească și de libertatea consciinței și Anglesulū l'a făcutū tributarū alū unei biserice străine. Poporulū irlandesū a avutū limbā, naționalitate și constituția deosebitā și Anglesulū l'a desbrăcatū, séu voescē sē-lū desbrace de tōte aceste.

Cu Românulū niciodatā nu s'a purtatū astfelū Maghiarulū. Tēra nu i-a luat-o pentru că n'a avutū. Constituția nu i-a confiscat'ō pentru că elū n'a cunoscutū așa ceva. Posițiunea lui deosebitā nu i-a răpit'ō, pentru că de așa ceva nu a visatū nici odatā valachulū ardelēnū. De limba, de naționalitatea, de liberulū esercițiū alū religiunei, de cultura rassei sale, Maghiarulū nu se atinge, ba mai multū încă o respectēzā. Preoților și școlēlorū lorū, li se dā unū ajutorū de statū mai mare decātū Calvinistilorū maghiari, cu tōte că aceștia suntū totū atātū de numeroși ca și Valachii. Valachulū este tocmai așa părtașū la tōte drepturile sociale și politice și la tōtā libertatea în statū ca și Maghiarulū.

Decā dēr „buităgātāi“ valahi, cu tōte astea voescē sē lucreze cu dinamitā, ca fenienii și nihilistii: celū puținū meritā, ca sē fiā tractați astfelū, cum tractēzā Anglia pe Fenieni și Rusia pe nihilisti.

Trebuie sē-i estermināmū cu focū și cu ferū, cu legea și cu mēsurē excepționale. Acela care voescū sē practice în massā vēndārea de patriā, tălhāria, omorulū, tăciunāriā: acela nu pōte sē aibā altā sōrte.

Sē đice: banī rusesci și māni rusesci lucrā în pressa din România contra nōstrā.

Se pōte. Intrēga mișcare iridentā sēmānā, ca unū oū cu altulū, cu agitațiunea bulgarā de odiniōrā în contra statului turcescū. Intr'aceea noi nu suntemū în Turcia și nici nu voimū sē ajungemū la sōrte ei, și nici nu vomū ajunge.

E naturalū, că Ungaria, patria vechei libertăți constituționale, nu e dedatā cu aceea, ca în contra rēsvrātitorilorū, a „buităgātārilorū“ și făcētorilorū de rele se susținā ordinea și pacea internā cu mēsurē excepționale și cu strictēțā până la sānge.

Dēr nici Anglia nu e dedatā la acēsta, și ea este patria vechilorū libertăți constituționale și puterea ei este neasemēnatā mai mare ca a nōstrā și nici nu e încunjurata de vecini falsi ca noi și cu tōte acestea ea restringe în contra fenienilorū dinamisti până unde este de lipsā instituțiunile liberale.

Acēsta sē fiā o directivā pentru judecātorii, procurorii, funcționarii nostri din comitatele ardelene și ale Ungariei de sudū. Trebuie sē susținemū cu rigōre draconicā integritatea și vēđa statului nostru și siguranța rassei nōstre, care susține statul, în contra dinamistilorū.

Poporulū nostru românū țeranū e încă bunū, e liniștitū, încă este mulțāmītū cu ordinea esistentā. Nu este ertatū a concede ca agitatorii sē-i invenineze sāngele, sē-i ațițe pasiunile și sē lū facā dușmanū de mōrte alū patriei.

Nu ne e ertatū a concede, ca câteva sute de agitatori plătiți sē arunce cu noroiū în Ungaria și sē creeze aici înainte Europei o naționalitate „asupritā“, cum a fostū cea bulgarā, cea herțegovineanā și odiniōrā cea grēcā.

Aceste mēsurē, ce s'au esecutatū pān' acum, suntū inceputulū inceputului. Sē urmeze continuarea până atuncī, până când dușmanosii pri-

begi ai intereselorū străine nu vorū fi dați afarā de pe pāmēntulū patriei nōstre.

Autoritățile nōstre sē n'astepte dela Tisza Kálmán și dela Pauler Tivadar, ca ei sē începā. Aceștia suntū numai ministri și nu suntū ómenī de statū maghiari. Ei voescū sē-și susținā numai portofoliurile și nu sē se întārēscā Ungaria. Inaintea lorū are importanță numai și numai prezentulū lorū, nu și viitorulū țerei nōstre. Noi înșine trebuie sē ne ajutāmū, nu așteptāmū ajutorulū dela ministri.

Espulsarea din România a lui Ales. Ciurcu.

Scirea datā de telegrama din Bucuresci, ce ne-a espedat'ō eri biuroulū de corespondență din Pesta despre espulsarea din România a d-lui Alexandru Ciurcu, se adeveresce ađi printr'ō scrisōre publicatā în „L'Indépendance roumaine“ subscrisā de însuși espulsatulū. Din acēstā scrisōre rezultā, că acēstā loviturā s'a datū d-lui Ales. Ciurcu nu pentru că ar fi fostū amestecatū în afacerea proclamației „irredentei romāne“, ci pentru că făcea opoșiția guvernului. Iată cuprinsulū scrisōrei:

Cătrā adevērații Romāni!

Sunt espulsatū din România.

Eu, Romānū, alū cărui tatā a ajutatū, în 1848, pleiada campionilorū libertății ca sē facā din România ceea ce este ea astāđi, adecā o țērā liberā și independentā, nu mai am dreptulū d'a trăi pe pāmēntulū românū.

Consilierii regelui Carolū I au decisū astfelū, ai acestui rege care este, Elū, streinū în România.

Dumneđeu sē le rēsplătēscā!

Cātū pentru mine, mē voiu duce sē cerū unei țēri streine ospitalitatea, pe care compatrioții mei mi-o refusā.

Nu mē întrebați de ce sunt isgonitū din România. O sciți toți: suntū isgonitū, fiindū că redigeamū unū diarū, care nu lāuda actele acestui guvernū.

Ei bine! espulsarea mea este cea mai bunā dovadā, că elū nu meritā a fi mai bine tractatū.

Nu despezēzū, cu tōte astea, de cauza romanismului pe care totdeuna l'am apērātū cu ardōre și pe care lū voiu apēra orī când, pretutindēnea unde voiu fi, întēmple-mi-se orī și ce.

Guvernulū d-lui Brătianu a datū familiei mele și mie o loviturā de mōrte. Dēr ce e acēsta în comparațiune cu lovitura ce o dā elū națiunei romāne inșeși!

Țiu, cu tōte acestea, a califica de infamā procedere guvernului față cu tatālū meu.

În același timpū ca și mine, elū este espulsatū.

Elū espulsēzā unū bētrēnū de 65 de anī, care nu va avé putere sē supōrte o loviturā atātū de cumplitā.

Eu đicū, plecāndū, ceea ce asociatulū meu, d. Emil Galli, đicea acum doi anī:

„Eu plecū, dēr diarula rămāne!“

Romāni vorū protesta, nu mē îndoescū, în contra acestui actū pe cātū de arbitrarū, pe atātū de anti-naționalū, și în acēstā asigurare gāsescū singura mea mângāiere.

Lasū în lacrimi o mamā, o soțiā, unū copilū, o sorā; apoi pe mama și bunica soției mele, care n'avēu, care n'au altū sprijinū decātū pe mine și care tră'au, dintr'ō đi intralta, din produsulū muncēi mele.

Romānilorū, nu vē cerū sē mē rēsbunași. Proveđiņa se va însărcina cu asēstā!

Al. Ciurcu.

Iată traducerea decisiunei de espulsare, ce a fostū îmānatā d-lui Al. Ciurcu de cătrā inspectorulū polițienescū Al. Lahovary, însoțitū de unū ofițerū de gendarmeriā:

Regatulū Romāniei.

Decisiune

Nr. 11.

Consiliulū de ministri.

In vederea art. 1 alu legii din 1881 asupra streinilor,

Decide:

D. Alesandru Ciurcu, care se află în capitală, va fi espulsat din țară în timp de 24 ore dela notificarea prezentei, ce i se va face pe cale administrativă, conform art. 2 alu susu menționatei legi.

Espulsatutū, care va reintra în țară după executarea acestei decisiuni, va fi supus consecințelor art. 5 alu susu țisei legi.

D. ministru de interne este însărcinat cu executarea prezentei decisiuni.

București, 2 Septemvre 1885.

(Urméză semnăturile ministrilor.)

O asemenea decisiune s'a notificatū d-lui Nic. Ciurcu, părintelui său.

SCIRILE ȚILEI.

Ni se comunică din Pesta, că la espozitiă între țiarele din patriă sunt espuse și cele romănesci și anume: »Gazeta« și »Luminătorul« numai capul, ér rēposatūl întru fericire »Viitorul« întregū. Se vede că cuprinsul »Gazetei« și »Luminătorului« nu se potrivea cu fericirea de pe terenul espozitiunei.

—0—

Din Sebeșu se scrie, că din incidentul proclamațiunei »irredente«, acum câteva țile unu locotenentū de gendarmeriă din Aiudū sosi nōptea în Sebeșu. Alaltaeri, Mercuri în 4 Septemvre v., învțătorulū de acolo Zevedeu Muresianu a fostū arestatū și escortatū imediatū la Tergu-Muresului. Cercetările se continuă și prin satele dimprejurū. Dar cum rămāne cu ministrulū Tisza, cu Kulturegyletiștii și cu toți Ungurii, cari au primitū proclamațiunea, aresta-se-vorū?

—0—

Correspondentulū din Făgărașū alū țiarului »Sieb. Deutsch. Tgblt« află, că fantoma »irredentei romāne« a făcutū pe procurorulū său substitutulū său din Brașovū să apară nōptea fără veste în comuna Comāna de josū, unde a întorsū o casă cu fundulū în susū, fără să afle ceva.

—0—

Magistratulū orașenescū din Sibiu a afișatū pe păreții caselorū orașului unū avisū, prin care îi provocă pe toți căți au proclamațiuni de ale »irredentei« romāne, să le ducă până la 26 l. c. n. la polițiă.

—0—

Pe lângă d. Alexandru Ciurcu și tatălū său, despre cari ne-a comunicatū telegrama de eri, suntū espulsați din Romānia și d-nii: Sēcășanu, Ocășanu, Droc Bānculescu, și Cornēnu Ordinulū de espulsiune a fostū subsemnatū la 2 Septemvre de întregulū consiliu de ministri, cu provocarea ca în 24 de ore să părăsescă țera. Cei espulsați se vorū duce în Bulgaria său în Franța.

—0—

Neaprobarea statutelorū proiectatei reuniuni țărănesci sudungare s'a hotărītū definitivū. Pretextulū, e că cerculū de activitate alū proiectatei reuniuni cuprinde trei comitate și deci nu e cu puțință controlarea; că reuniunea se întinde numai asupra micilorū agricultorū; că deja există o reuniune totū cu același scopū, nefiindū deosebire de interese între micii și marii agricultorū. Nu totū așa judecă ministri când e vorba de o reuniune un-gurēscă: acestora totulū le e eriatū, căci, veți Dōmne, Maghiarii au adusū cu ei din Asia acestū statū.

—0—

Tribunalulū din Seghedinū a primitū dela ministrulū justiției ordinū, ca lui Mihael Kōteles să i se restituie până la celū din urmă crucerū tōte cheltuielile rezultate din arestatulū său de aprōpe nouē ani și aco perite din averea lui, și anume să le plătescā aceia, cari pōrtă vina la condamnarea lui Kōteles.

—0—

Camera de comerțū din Pesta s'a exprimatū în ședința plenară dela 14 Septemvre n. pentru reînnoirea convențiunei comerciale cu Romānia, cu condițiunea ca mancitățile convențiunei actuale, care isvorēscū parte din arbitraritatea organelorū guvernului romānū, parte din dușmānia poporului romānū în contra orū cărei comunațiuni cu Austro Ungaria, să se înlăture, obligāndu-se Romānia să execute câtū se pōte de strictū hotăririile noului tractatū; apoi legile și dispozițiunile romāne, care interdicū supușilorū austro-ungari de confesiunea mosaică d'a dobēndi proprietăți imobile, să se abroge; taxele vamale pe valōre să se înlocuiască cu taxe vamale specifice după greutate și numărulū bucăților; darea de consumū, care se lua în modū arbitrarū, să se stabilēscā acuratū și precisū, precum și articulele supuse acestei dării; deosebitele dări pe mărfuri, care se importau și esportau pe Dunāre și din care se întrețineu localurile litorale de debarcare și depozitele, să se desființeze cu totulū precum și tarifele diferențiale pe căile ferate romāne și specialū pe linia Giurgiu-București; în

fine e de doritū, ca Romānia să execute sentințele tribunalelorū de arbitri ale burselorū nōstre ca și ale tribunalelorū nōstre ordinare. Ce privesce introducerea vāmii de importū pe cerealele romāne, camera se exprimă în principiu în contra ei și pentru menținerea libertății vamale, dar numai în casulū, când și Romānia va face contra-concesiuni corēspundētore. Ce privesce vama pe porci, camera e de părere ca aceea să se ridice la 6 fl. de bucată, și numai în acelu casū să se stabilēscā cu 2 fl., când Romānia va face în altă privință concesii de valōre.

—0—

Fabrice de cuie de lemnū se vorū înființa în Iași și Rușii-de-Vede. În Iași se va înființa și o fabrică de drojdii de bere.

—0—

Bilete la concertulū tēnerului violinistū romānū Nae Racovēnu, ce se va da Duminecă sēra în otelulū Nr. 1., se găsescū de vēndare în librăria d-lui Nic. Ciurcu. Loculū I 1 fl., loculū II 60 cr. Asemenea se găsescū bilete la cassă Duminecă începēndū dela 10 ore a. m.

Din fostulū comitatū alū Zarandului.

Halmagiu, Augustū 1885.

Stimate D. Redactorū! Cu atențiune și încordare privimū la mersulū lucrurilor cu deosebire în țera nōstră. Preste totū luatū icōna ce ni se înfățișeză e de-o aparență destulū de posomoritā și tristă. În deosebi încātū ne privesce pe noi.

Adeseori stau pe gânduri și mă întreb: suntemū noi ore creștini? dacă da, atunci trebuie nu numai să înțelegemū, dar să și practicămū divinele precepte evangelice, bună oră: »Ce ție nu-ți place, altuia nu face!« Dacă suntemū omeni culți și civilisați, precum ne place a crede, cum incupe acēsta ore cu persecuțiunile și maltratările țilnice? Cum de unii se obrudū a trăi din sudōrea altora? Și cum de numai din cadavre și pe ruinele altora unii voescū și cearcă ași edifica palate fericitōre?

Dacă ne ținemū și voimū a trece de creștini și omeni culți și civilisați și totuși contrarū lucrāmū, atunci acēsta este o înșelătoră carea, sigurū, sfērșitū bunū nu pōte avea.

În fața evenimentelorū ce se desfășurā și pregătescū, noi Romānii încă uimiți stāmū și adeseori ne gândimū și întrebāmū, ce vorū ore Ungurii cu unelirile și procedările lorū față și de noi? căci față de cele ce se petrecū și încereā numai pōte fi vorbă nici de creștinismū și perceptele evangelice, cari suntū basa lui, dar nici de atare cultură și civilisațiune întru adevēratulū înțelesū, ear dacă nu? ținū ei ore sēmă de situațiunea ce pregătescū. de abisulū la care ne împingū și în care negreșitū au să cadă și ei?

Până una alta trāescū pururea în frică și grōză, că edificiulū lorū alcătuitū pe nisipū va fi distrusū și mātātū de unū puternicū torentū în albia altei ape mai mari; trāescū în nedumeriri și neliniște, consumāndu-și puterile de geaba întocmai consumāndū puterile ș'ale altora, cari în lupta pentru esistanță neadormiți vecinicū trebuie să stea. Resultatulū e că cu toții ne consumāmū, și în nefericiri și chinuri ni se scurge și sfērșescē vieța.

O astfelū de stăpānire cum e a Ungurilorū întru adevērū că nu se mai află alta pe fața pēmētului! A stăpāni, a se gera cu sila mare și tare, a-și spori numărulū artificialū ca și când lumea atātū de prōstă și orbă ar fi, de nu ar cunoșce și vedē ale lorū escamatorii, a dispune de sângele și averea altora după placū și numai în a lorū favōre, a se folosi de ori și ce apucături legale ori nu; a se folosi de mijlocele și puterea de cari hasardulū i a împărțāșitū și de cari cine scie până când li-e datū a dispune, a merge orbesce înainte prefēcēndū totū ce întēmpinā în calea lorū cadavre și p'aceste cadavre a voi ași clādi unū edificiu ce numai o fantasiā nebunā pōte nāscoci, ear în mijloculū tuturorū acestora a vedē pururea la fantome îngrozitōre, pururea cu frica în oșe, și niciodatā în liniște și siguritate, întru adevērū că ciudatā și curiosā stăpānire mai e și acēsta! Sinamăgirea e însă în jocū. Ungurii, pe câtā vreme dispunū și de mijloce și de putere, suntū în credință că isprăvile ce facū numai deschilinitei lorū vredniciei suntū d'a se atribui și că din contra numai nemerniciei țistorialti este d'a se atribui că nu întrecū și esū d'asupra Ungurilorū! Dar pre câtū de adevēratū pre atātū de sigurū e, că are să vinā timpulū când dreptatea și adevērulū au să triumfe! E ore lucru cu minte și înțeleptū a duce firulū și a-lū încorda până la estremū, când elū se pōte rupe? e ore lucru cu minte și înțeleptū a ne interțice sērbătoririle naționale și a ne înābuși în internū simțēmintele și manifestarea acelorā?

Dēcā când și când ne încovoiāmū sub presiunile, persecuțiunile și maltratările ce ni se impunū ori dēcā din unele și altele multe considerațiuni auneori Ungurilorū li se pare, că ne-au îmblānditū și căștigatū pe partea lorū, dēcā țestfelū credū ori își facū iluziuni la

ajungerea scopului ce urmārescū în detrimentulū altora, atunci amarū se înșelā!

Dupā sfārimarea comitatului nostru Zarandū, pe care Ungurii ilū porecleau cuibū de daco-romānismū, partea adnecsatā la comitatulū Aradului e stăpānitā acum totū numai de Unguri, cari de cari mai fanatici — și cari voescū a întrece în zelulū ungurismului pe cei din Aradū, Buda-pesta, Dobrițin ori Seghedinū. Și trāescū deja în credința că ei au pusū la cale acestū cercū — înțelegū alū Hālmagiului—și că au făcutū deja dintr'ensulū unū pašalicū turcescū, și asta o deducū ei de acolo, că dela anulū 1876 încōce le-a succēsū a suprima ori și ce întreprindere de a nōstră în direcțiune națională.

Pe membrii nōștri în congregațiunea comitatensă mereu mereu ni'i eschiserā realegāndū totū Unguri, încātū acum numai ca de leacū și din grațiā ne-au mai lāsātū câte unū Romānū, și încă d'aceia, cari nu plătescū o cēpā friptā, bunū numai a țice »igen.«

Intocmai o pățirāmū cu deputații dietali, și întocmai la alegerea funcționarilorū, notari, tutore orfanalū totū d'ai lorū, bunū său rēi nu importā, numai să fiā pe placulū lorū și d'ai lorū. Ba până acolo ne aduserā, încātū unele case romānesci dela Hālmagiu furā decorate cu stēguri unguresci la alegere de deputatū, ér primarulū Hālmagiului pentru meritulū că nu și-a căștigatū nici unū meritū în tabēra nōstră, ori mai nimeritū țicēndū »pentru că nefiindū cu noi a fostū în contra nōstră«, acestū primarū fū decoratū cu crucea pentru merite, pe care rușine îi este a o purta, căci altcum purtāndū pururea i-ar revocā în memoriā, că este prețū de sânge, adecā de trădare națională. Nu' destulū atātū, dēr Ungurașii nōștri din Hālmagiu pe de-o parte pentru a arēta până la ce gradū de nemernicīā au adusū ei pe Hālmāgeni și câtū de bine i-au sciutū »chiti« în direcțiune patriotică șovinistā, pe de altā parte pentru a se recomanda și ași face merite inaintea superiorilorū lorū, în credința că dela ei atērnā salvarea ungurismului, și că fār' de alū lorū concursū ar fi pace bună de »magyar orszāg«-ulū lorū, dreptū aceea la o ție de a sī. Stefanū ungurescū puserā steagulū ungurescū în turnulū bisericeii romāne gr. or. din Hālmagiu, încenarā și esoperarā serviciulū divin, sub care, în locū de priceasnā, o gardā ungurescā cântarā: »Hazádnak rendületlenū légy hive oh magyar« etc.

Tōte acestea unguurașii nōștri le executā cu concursulū a lorū nōștri, și tocmai de aceea credū ei că acum ne mai opuninduli-se aprōpe nimeni 'și potū juca halariplulū după placū. Adevērulū însă e, că deși ai nōștri parte sub greutatea presiunilorū, a persecuțiunilorū și maltratārilorū parte din unele și altele multe și diferite considerațiuni, parte s'au retrasū, parte-i sprijinescū de voiā de nevoiā, cu durere, însă în sufletū răbdāndū tăcēndū și inghițāndū, abia aștēptā ocasiunea d'a scāpa de ei. Și deși de felū o astfelū de procedere a lorū nōștri nu e scusabilā, din contra e condamnabilā în celū mai strinsū în înțelesū alū cuvētului deși — repetū — ei pentru aceea suntū și rămānū romāni, numai câtū a lorū blāndetā și indulgența a degeneratū în lāsitate și așa ceva noi țști naționali ținemū în evidență.

Au nu vedeți prorederea hatālmașilor (ōmenii forțel) de solgābirēu și jāvābirēu dela Hālmagiu, față de purtarea vestmintelorū naționale (la Rosalii)? Și pentru că acēstā procedere cavalerescā fū arātātā mai āntēiu în »Gazeta Transilvaniei«, dreptū rēșbunare acei hatālmaș factor iai »Kultur-egylet«-ului (Casinei) din Hālmagiu, proscriserā din sinulū lorū și pe acea unicā fōiā romānā »Gazeta Transilvaniei«. Cavalerismū ungurescū! Și unde încă au mai introdusū și potū lua parte ca membrii »derék popa dela szirbū« și încă vr'o cățiva. Vedeți frațilorū, unde ajungemū cu »capulū plecatū.«

Spinea.

Mēsuri contra beției.

Printre multele sisteme preconizate pentru stīrpirea abuzului bețuturii de spirtose, găsimū într'o broșurā a d-lui Em. Cauderlier, secretarū generalū alū Ligei patriotice contra alcoolismului din Bruxelles, mai cu sēmā unulū care pare a fi datū rezultate mai mulțumitōre. Este sistemulū țisū de Gothemburg, întrebuintatū în Norvegia și Svedia. Grațiā acestui sistemū, consumațiunea țalcooliceā anualā nu mai este în aceste țeri decātū 3½ litri de capū. Espunemū și noi acestū sistemū, pentruțcă vițitulū beției este și între Romāni destulū de întinsū și pe mulți i-amū vēdūtū cu plăcere că umbā după cele mai nimerite mijloce pentru a-lū stīrpi.

Fabricațiunea de alcoolice este limitatā la câte-va epoce ale anului; ea, ca și dreptulū de debitū, este regulamentatā și supusā unei autorisațiuni prealabile. Autorisațiunea fiindū datā prin licitațiune, o societate filantropicā din Gothemburg avū ideea de a lua asupra-și tōte drepturile de debitū din localitate pentru a le administra într'unū modū conformū principiilorū de o temperanță moderatā.

Societatea filantropicā își administrēzā debitele sēle prin geranți, alū cărorū salarū e fixū și destulū de ridi-

cată; ei n'au nici un beneficiu din spirtosele ce le vând, și prin urmare nici un interes a indemna la consumarea lor; din contră, li se dă voia a vinde în profitul lor bătură de tot felul neotrăvitoare; nu le e permis a vinde rachiu nici unui om bătut, nici unui tinăr mai mic de opt-spre-zece ani. Geranții nu pot în nici un cas și sub nici un pretext să vindă spirtose pe datoriă; ei își deschid prăvăliile la 6 ore dimineața, dar dela 6 până la 8 nu servesc decât cafea, lapte, ceai și șocolată; debitul de spirtose începe dela 8 ore dimineața și sfârșește la 8 și jum. sera. Nu se vinde decât spirtosele date de societate în borcane marcate și sigilate de impiegtii ei. Aceste spirtose sunt rectificat cu o îngrijire specială și de mai multe ori, și nu mai conțin decât alcoolul ethylic pur.

Sistemul s'a propagat și rezultatele lui au fost așa de imbucurătoare, încât comunele au renunțat la resilierea trienală, lăsându administrațiunea debitelor societăților cari, după ce își scot cheltuelile, varsă beneficiul net în casa comunală, care îl consacra pentru creațiunii de utilitate publică. Filantropii noștri s'ar putea, credem, folosi de acest sistem.

COSTACHE NEGRI.

Mar și frumoșe sunt amintirile ce deșteaptă în fiecare Român acest nume. Pentru onora numelui românesc, puțin vor fi între noi acei cari nu vor fi știind cât de mult a contribuit C. Negri și generațiunea lui întru tot ce s'a făcut în țera aceasta de mare și frumos dela 1834 până la 1866. Din timp în timp C. Negri era și poet. Puține sunt la număr bucațile rimate eșite din pna sa. Inse ce ne-a dat a fost bun și frumos atât ca limbă cât și ca inspirațiune. „Strigoiiul,” (în colaborați cu dl Alexandri,) „Călugărița,” „Bujor,” „Când în noaptea întunecată,” și alte bucați voră gâsi o tovarășe demnă de a sta alături cu următoarea „Horă dela Răducăneni,” pe care cu plăcere o vedem reproducă de „Poporul.”

Hora dela Răducăneni.

Roata n'insă și voioasă
De fetițe și flăcăi,
Pe o paște frumoșă
Bătea hora din călcai
Plete n'vânt și ochi n' foc,
Uitătoare de nevoi;
Hora se învârtea pe loc
Inainte și napoi.

Și mi părea Românul vesel cum bătea n' pamânt
Fiu-aceilor din vechime, uități astăzi în mormânt,
Ce pe timp de voiniciei, apărându hotarul lor,
Cu păgâni, dușmani credinței juca n' sânge și n' omor.

Cu sudori, cu chin amar
A muncit întreaga vară
Sub un sora de pojar,
Ca s'aducă roada n' țera.
Er acum jucând mereu
Se ncingea hora mai tare,
Foc de sora, chin și greu
Le sădise în uitare.

Și mi părea Românul astăzi fiu al ădilelor trecute
Ce au vădit în astă țera lupte-amare, mii și sute,
Când strămoșii apărara, gloata totă, mar și mic,
Țera, legea și apusul cu-a lor piepturi de voinic!

„Oliolio, Român bărbate,
„Mai deșteaptă-te, măi frate!
„Căci de tine jocu își bate
„Sorta cea fără dreptate; —
Și jucându așa cântau
Toți în hora la răsore,
Stol de vultur ei păreau
Sburându roata pe sub soare.

Și mi părea mereu Românul, uitător de-a lui nevoi,
Că joacă jocuri bărbate cu aventuri de război.
Chiar și astăzi, când e'n hora, strălucește p'a sa frunte
Viitor de danțu mai ager și de hore mult mai crunte.

„România.”

Votul femeilor.

Le „Figaro” din Paris publică asupra cesiunii femeilor un articol interesant, care merită a fi reproducut. Elu e scris de dl Albert Milaud, care ia pe femei în apărare:

Apropierea alegerilor generale a fost cauza unei noue campanii în favoarea votului femeilor. S'au ținut meetinguri, în care s'a propus candidatura mai multor femei deja celebre, unele prin revendicațiunile lor sociale, ca d-nele Hubertine Auclert, Derismes și Louise Michel, altele prin succesul lor artistic, ca Sarah Bernhardt, altele în sfârșit prin energia lor românească ca d-na Clovis Hugues.

Trebuie să spun, pentru lauda acestor persoane, că toate ca un singur om, sau mai bine ca o singură femeie, au declinat onora ce li se făcea și s'au susținut dela voturile concetățenilor. Le felicităm, ori-care ar fi motivul care le-a hotărât. Multe din ele de sigur s'au retras înaintea rușinii de-a se afla în mijlocul nenorociților cari au necinstit, timp de patru ani, Franța, politica și parlamentul.

Mărturisesc pe de altă parte, că amar mi pare rău că campania în favoarea femeilor eligibile și alegătoare s'a oprit dela început. Timp de mulți ani, ca mulți alții, am ris de cererile d-nei Auclert, de nădrăvăniile Louisei Michel și am socotit pe d-na Clovis Hugues ca o nenorocită femeie atinsă de nebunie. Atunci orbit de calitatea de bărbat, pe nedrept convins că bărbatul este mai superior, avându bunul simț, inteligența, rațiunea, judecata ca ceva propriu numai lui, am socotit femeile ca pe nise ființe slabe, ușoare, nesățioase, fabricate pentru înmulțirea și alăptarea nemiului omenesc, vrednice cel mult ca să poarte pomponetele modei și de-a fi podobe curat de lux al societății. Atunci mi părea lucru comic ca femeile să potă vota sau să fie alese deputați. Nu putem să pricepem, cum Louisa Michel ar pute fi președinte al Republicei, Hubertine Auclert ministru al dreptății și Sarah Bernhardt ambasador în Svedia. Să lăsăm femeile la gospodăria lor. Să fim indulgenți cu aceste escentrice. Să nu ne insurăm cu dănele, der să fim politicoși. Bărbaților numai li-se cuvine guvernarea, manipularea fondurilor publice, conducerea militară a Franței.

Acest raționament, împărțit de o mulțime de oameni înțelepți, afirmat chiar de câteva mame de familie fricoșe și minore, era cu totul fals, sau cel puțin e acum astfel. Se poate ca cu câta-va vreme înainte omii să fi fost superiori femeilor. Ați totul s'a scimbat, și desfid pe femei, avându toate puterile și toate drepturile, ca să comită atatea prostii, atatea crime, decât adunarea pe mormântul căreia călcăm cu bucuria.

De ce femeile nu ar vota, când țerani care nu știu nici srie nici ceti au acest drept? când mai toate alegerile se fac prin sate prin ajutorul băturilor și banilor? O gospodină, care a născut 5 copii, aduce lemne, face bucatele, veghiaza la căpătând soțului bolnav sau a copilului bolnav de friguri, nu e totu atât de vrednică și totu atât de capabilă ca și un bărbat ca să alăge un deputat? Pe când bărbatul, moșic și bețiv, merge să facă politică la cărciumă și să revindă drepturi inchipuite, avantajii neposibile, chimere sociale, femeia va săi să ceară lucruri practice: școli, spitale, piețe, rochi etine, un deuseu pentru copii cari sunt prea mulți, și fiți liniștiți că nu-și va da votul decât aceluia, care va fi capabil să îndeplinească o programă utilă. Cum! Ecă un bătrand de 21 de ani, care a mâncat o sută de mii de lei cu femeile publice și și-a petrecut o viață lenoșă; ecă un pungaș, un tritor trând pe spinarea prostituatelor, incapabil să muncască; ecă un adunător de capete de țigări, un colportor de afșuri obscene: ei trebuie, ei pot să voteze, ei pot ca să ne aducă dege, două-deci, o sută de deputați — și această mamă de familie care face soldați Franței, această burgese care duce o casă cu economie, această neguțătoare care duce o viață exemplară și fără plăcere lângă teștea, aceste femei care au bărbat și fi nu vor pute aduce și votul lor în cesiunea politice țerei?

Și dreptul de vot nu e în de ajuns. Ceea ce trebuie e eligibilitatea. Admiteți că în trecuta Cameră era o majoritate de femei și nați fi avut nici războiul Tonchinez, nici deficit, nici lules Ferry. Da, eată nișe omii, cari în această calitate a lor erau respectați, cu minți, serioși, învățați. Pentru nișe ticăloșe motive de ambițiune, ei au închis ochii la cea mai grozavă evidență. Ei au risipit în Orientu aproape un miliard; ei au imprăștiat sângele la aproape 30000 de tineri francezi. Duceți-ve de cereți femeilor, care știu prețului untului, care se cirtă cu slujnica pentru câți-va gologani dela țirguit, duceți-ve de-i cereți ca să imprăstie în vânt 5 sau 6 sute de milioane fără nici un control; înainte inse de a pune în urnă buletinul aprobator, dănele vor cerceta, vor controla banu cu banu creditul nostru și toate capitelele bugetului. Diceți fără de grijă unei adunări de femei ceea ce Jules Ferry dicea liniștit vitelor din majoritate: „Domnilor, ne trebuie 20 de mii de omii ca să-i trimitem în Tonching”. Toate femeile s'ar ridica deodată: „Der acestia sunt fii noștri, e carnea noastră, e viitorul nostru ceea ce ne cereți; i-am purtat 9 luni în sinul nostru și i-am hrănit unu an. I-am smuls din brațele bodelor grozave ale copilăriei. Și credeți voi că-i vom da pentru a-i ucide de friguri negre sau să-i ucidă Chinezii!” Și băgați de semă, că aceleași mame, decât Prusacii s'ar arăta la Werdun, s'ar trimite pe fii lor, cum făceau Spartanele, căci atunci nu ar mai fi vorba de cucerire, der de apărare. Ar trebui atunci de apărare gospodăria țerii.

Să nu mi se răspundă prin farbare, băi, palaria de modă și note croitorești. Trebuie firește ca femeile să facă ceva. Nu li se lasă de făcut decât nimicurile, și ele nu pot de cât să se intereseze de aceste nimicuri. Dați-le gusturi mai înalte, deschideți-le orizonturi asupra buneii politice economice și a muncii și în curându veți vedea decât nu vor întrece pe profesorii lor. La 25 de ani eminentul d. Wilson era de sigur mai pu-

țin serioș decât cea mai puțin serioșă femeie galantă. Să ruina la cafenea englesă cu femeile publice. Familia sa era desperată. Ați e ginerile d-lui Grevy și va fi în curându ministru de finance. Ceea ce a făcut d Wilson, și o femeie ar pute-o face; mai bine chiar poate, căci femeia este mai aptă ca să se schimbe de cât bărbatul. Dintr'unu moșic nici odată nu vei face un gentelman; și cea d'antăi fată din casă, puțin frumoșă, ar deveni o ducesă, când un duce ar voi acesta. Să nu mi se obiecteze slăbiciunea fizică, conformațiunea femeiască, vicisitudinile periodice ale sexului, însărcinările și cele ce urmază. Aceste sunt inconveniente relative. Slăbiciunea o neg. Luați pe Sarah Bernhardt, de exemplu, și spuneți-mi decât este pe lume un om capabil să susțină rolul Theoderei timp de 5 ore avându asupra ei singură greutatea și răspunderea piesei. Inmulți aceste cinc ore prin 200 de serii una după alta, urmate de reprezentațiunii în provincie, și fără odichnă, călătoriile în străinătate.

Cât despre neajunsurile soțului, firește că femeile cari vor cere mandatul de deputat se vor condamna la celibat sau așa ceva. Der ce are a face acesta. Speța omenescă nu va peri, decât 5 sau 6 sute de femei ar renunța la bucuriile căsătoriei și ale maternității. Nu se întemă această cu mănăstirile? Și din momentul ce sunt celibatari, prin acesta chiar nu condamnă ei ore la celibat sau prostituțiune pe un număr corespondent de femei?

Adaugă că în ziua când femeia va fi primită să discute și să voteze asupra afacerilor Republicei, Camera ar deveni ceva interesant și curios. Ceea ce ați este o peșteră în care se injură în public și unde se țirgueșce în taină locurile și banii statului, se va schimba într'unu salon, cum era în veacul a XVII.

Albert Milaud.

DIVERSE.

Două bandiți. — Intr'o corespondență din „Journal des Debats,” trimisă din Madrid, citim următoarele: Se dice că guvernul a luat măsură excepționale pentru prinderea a două bandiți anume Melgares și El Bizco del Borje cari, de câțiva ani, au dobândit o tristă celebritate comițându acte criminale și răspândind groza în provinciile Grenada și Malaga, fără ca poliția să-i fi putut aresta. Atențiunea publică s'a îndreptat din nou asupra acestor doi indiviți cari, acum în urmă, au omorât doi garzi civili într'o fermă situată aproape de Velez-Malaga, fără ca să fie prinși. Până acum au putut a se sustrage dela toate urmăririle, grația protecțiunii locuitorilor din provinciile de mai sus. Melgares a făcut altă dată parte dintr'o bandă armată care, în cursul anilor 1869 și 1870, băntuia Andalusia. Se sevestrau persoane avute și nu se liberau decât după ce plăteau o sumă ore care de bani. Astăzi Melgares, care a devenit șeful unei mici bande, face contrabandă p'o scară foarte mare și pune la contribuți pe proprietarii din provincia Malaga. Când este urmărit cu mai multă activitate, se ascunde câțva timp la Malaga, la Velez-Malaga și chiar la Madrid; elu intră în aceste oraș și ese de aci deghidându-se, fiind foarte bine servit de spionii săi. Se dice că persoane foarte sususe l'ar ajuta pentru a impede acțiunea justiției, din cauza influenței ce elu eserec în timpul alegerilor; alții, de tēmă d'a vedea proprietățile lor prada incendiului și a jafului; în fine, un număr orecare de persoane îi ajută pentru partea ce li se dă din produsul furturilor și alu contrabandei. În luna Martie trecut, Melgares era aproape să cadă în mânil gardei civile; der, înscințat la timp, a putut să scape de orice urmărire. Este timpul, adaugă corespondentele, ca guvernul să ia măsură energice pentru a scăpa provinciile Grenada și Malaga de bandiții cari le băntue, și să nu mai cruce persoanele cari li proteje. Se asigură că, în cursul călătoriei ce regele făcu în Andalusia pentru a visita localitățile cari fuseseră băntuite de cutremurul de pământ, un deputat ceru să grațieze pe Melgares, care este de mai multe ori condamnat. Regele răspunde cu multă demnitate că, în calitatea sa de monarhu constituțional, nu putea să grațieze după propunerea ministrilor decât numai pe indiviți cari își facu pedepsa, er nu și pe criminalii cari cutreeră câmpiile și pădurile pentru a nu cădea în mânil justiției. Ar trebui, a adăugat regele, a se da ajutor gardei civile pentru a-i prinde, în locu d'a interveni în favoarea lor. Deputatul se scuță dicându că, decât s'a hotărât a face un asemenea demers, cauza era că fusese amenințat cu mortea.

BIBLIOGRAFIA.

„Romänische Revue”, broșura a 3-a pe Septevre, are următorul cuprins: Ajutorul de stat al bisericei greco-orientale în Transilvania, de * * — Desffințarea juriului din Sibiu. — Din presa română. — Revista. — Cronică. — Măriora Floriora de V. Alecsandri, Nemțeșce de L. V. Fischer. — Literatura română în Germania (continuare). — Pădurenca nuvelă de Slavič (continuare). — Scrutare istorică asupra Romänilor (studii istorice-critice și etnologice de V. Maniu; nemțeșce de P. Broșteanu — Literatură și artă.

Editor: Iacob Mureșianu.

Redactor responsabil: Dr. Aurel Mureșianu.

Cursul la bursa de Viena

din 17 Septembrie st. n. 1885.

Table with 2 columns: Item description (e.g., Rentă de aur, Amortisarea datoriei) and Price/Value.

Bursa de București.

Cota oficială dela 5 Septembrie st. v. 1885.

Table with 3 columns: Item description (e.g., Renta română, Credit fonc. rural), Cump. (Buy), and vând. (Sell).

Cursul pieței Brașov

din 18 Septembrie st. n. 1885

Table with 3 columns: Item description (e.g., Bancnote românești, Argint românesc), Cump., and Vând.

Numere singuratiche à 5 cr. din „Gazeta Transilvaniei“ se pot cumpăra în tunceria lui I. Gross.

Abonamente la Gazeta Transilvaniei

se pot face cu începerea dela 1 și 15 ale fiecărei luni, mai ușor prin mandate postale.

Adresele ne rugăm a ni se trimite exact arătându-se și posta ultimă.

PREȚULŢ ABONAMENTULUI ESTE:

Pentru Austro-Ungaria:

Table showing subscription prices for Austro-Ungaria: pe trei luni (3 fl.), șese luni (6 fl.), un an (12 fl.).

Pentru România și străinătate.

Table showing subscription prices for Romania and abroad: pe trei luni (10 franci), șese luni (20), un an (40).

Administrațiunea „Gazetei Transilvaniei.“

Tarifa anunțurilor și inserțiunilor.

Anunțuri în pagina a IV-a linia de 30 litere garmond fl. — cr. 6. Pentru inserțiuni și reclame pagina a III linia à fl. — cr 10.

Pentru repețiri se acordă următoarele rabate:

Table showing discounts for repeated ads: 3-4 or (10%), 5-8 (15%), 9-11 (20%), 12-15 (30%), 16-20 (40%), Dela 20 de repețiri în sus (50%).

Pentru anunțuri ce se publică pe mai multe luni se fac învoiri și reduceri și peste cele însemnate mai sus.

Anunțăm a celor onorați cetitori, cari vor binevoi a se abona la fôia noastră de aici încolo că avem încă în rezervă numerii dela începutul anului 1885, prin urmare pot aibă colecțiunea întregă.

Administrațiunea „Gaz. Trans.“

Mersul trenurilor

pe linia Predeal-Budapesta și pe linia Teiuș-Arad-Budapesta a lei ferate orientale de stat reg. ung.

Large table with 4 main sections: Predeal-Budapesta, Budapesta-Predeal, Teiuș-Arad-Budapesta, and Budapesta-Arad-Teiuș. Each section contains a grid of train routes, times, and omnibus services.

Nota: Orele de noapte sunt cele dintre liniile gróse.